

BÖLÜM 11

ÖĞRENME

İsmail AY¹

HAZIRLIK SORULARI

1. Öğrenilmiş davranışlar ile öğrenilmemiş davranışlar hangileridir? Bunları nasıl ayırt edersiniz?
2. Sizce tüm canlılar (solucanlar ve hatta tek hücreli canlılar dahil) öğrenebilir mi? Bunu internette araştırmaya ne dersin?
3. Bugün yeni bir şey öğrendiniz mi? Ne öğrendiniz? Bunu nasıl öğrendiniz?
4. Öğrenmede insanları hayvanlardan ayıran özellikler nelerdir?
5. Sizce öğrenme olmasaydı sizin hayatınız nasıl olurdu? İnsanlık tarihi nasıl olurdu?

GİRİŞ

Çevrenizdeki insanları bir düşünün. Temelde aynı biyolojik donanıma sahip olsalar da insanların belli durumlar karşısında duygusal ve davranışsal olarak çok farklı tepkiler verdiğini gözlemlemiştir. Örneğin, bazıları kedilere

karşı aşırı sevgi dolu tepkiler verirken bazıları kedilerden korkup kaçar. Peki sizin kedilerle ilişkiniz nasıl? Neden çocuklar doktorlardan ya da dişçilerden korkar? (Çoğu durumda yetişkinler için de geçerlidir) (Beaton ve ark., 2014). Neden bankamatikten para çekmek için kuyruğa girer ya da derste söz almak için parmak kaldırırınız? Telefonunuzu çaldırmanın arkadaşınız olduğunu görünce pek umursamazken babanız çaldırınca hemen cevap verme eğiliminde misiniz? Anneniz bu kadar güzel yemekler yapmayı nasıl beceriyor? Başta çözemediğiniz bir matematik probleminde verilenler ile istenen arasındaki ilişkiyi kavramanız sizi çözüme nasıl götürüyor? Sizce bütün bu davranışlar o kişilerde doğuştan var mıydı, yoksa belli bir deneyimden sonra mı ortaya çıktı?

Bunlar ve gün içinde karşılaştığınız daha pek çok benzer duruma ilişkin sorular için uzmanların vereceği cevap “öğrenme” olacaktır. Bu da aklımıza şu soruları getirmektedir; “öğrenme nedir?”, “biz her şeyi aynı biçimde mi öğreniriz yoksa farklı öğrenme yolları var mıdır?”

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik AD., ismailay@atauni.edu.tr, 0000-0001-8364-7149

KAYNAKLAR

Beaton L, Freeman R, Humphris G. Why are people afraid of the dentist? Observations and explanations. *Medical Principles and Practice*, 2014; 23 (4): 295-301. doi: 10.1159/000357223

Olson MH, Hergenhahn BR. *Öğrenmenin kuramları*. (Muzaffer Şahin, Çev. Ed.). Ankara: Nobel; 2016

Schunk DH. *Learning theories: An educational perspective*. (6th ed.) Boston: Pearson; 2012

Schultz DP, Schultz, SE. *Modern Psikoloji Tarihi*. (Yasemin Aslay, Çev.). İstanbul: Kaknüs; 2007

Kasschau RA. *Understanding Psychology*. Ohio: Glencoe/McGraw-Hill; 2003

Gerrig RJ, Zimbardo PG. *Psikolojiye Giriş: Psikoloji ve Yaşam*. (Gamze Sart, Çev.). Ankara: Nobel; 2012

(08.08.2023 tarihinde <http://www.saint-petersburg.com/famous-people/ivan-pavlov/> adresinden ulaşılmıştır).

Seong J. (08.08.2023 tarihinde <https://www.verywellmind.com/classical-conditioning-2794859> adresinden ulaşılmıştır).

Plotnik R. *Psikolojiye giriş*. İstanbul: Kaknüs, 2009

Renner T, Feldman RS. *Aklımın aklı: Psikoloji*. (Mithat Durak, Çev. Ed.). Ankara: Nobel, 2016

Athalye VR, Santos FJ, Carmenta JM, Costa RM. Evidence for a neural law of effect. *Science*. 2018; 359(6379): 1024-1029. doi:10.1126/science.aao6058

JE. *Öğrenme psikolojisi* (Mustafa Baloğlu, Çev. Ed.). Ankara: Nobel, 2018

Neuringer A. Operant variability: Evidence, functions, and theory. *Psychonomic Bulletin & Review*. 2002; 9(4): 672-705. doi:10.3758/bf03196324

Krull DS. *Introduction to psychology*. Charlotte: Kona Publishing, 2014